

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Mångfaldsdriven tillväxt

Regionalt utvecklingsprogram (RUP)
för Västmanlands län
2014-2020

MÅNGFALD

FÖRORD

Länsstyrelsen beslutade 2007 om Regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Västmanlands län för åren 2007-2020. Halva programtiden har nu gått och vi bedömer att programmet i sina huvuddrag fortfarande är relevant. Vi har därför valt att uppdatera och aktualisera det befintliga programmet i stället för att ta fram ett helt nytt program.

Västmanlands rika mångfald är en resurs för tillväxt i hela länet. Länets naturgivna förutsättningar och tidigare generationers arbete har skapat ett landskap med rik mångfald ur såväl biologisk synpunkt som kulturmiljösynpunkt. Genom historien och inte minst i nutiden har människor sökt sig till Västmanland för att skapa sig en ny framtid. De har tillfört länet ny kompetens och nya idéer av stor vikt för näringslivets tillväxt och har skapat grunden för ett rikt kulturliv. Vårt arbete handlar om att dra nytta av länets rika förutsättningar och resurser. Vägen till framgång går genom ett brett samarbete mellan länets myndigheter, Landstinget, kommuner, högskolor och näringsliv.

Vi har haft en styrgrupp bestående av Denise Norström, ordförande i landstingsstyrelsen, Ulla Persson, ordförande i Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL) och mig. Arbetet har förankrats såväl genom enskilda träffar med ledningarna för landstinget och samtliga kommuner som vid gemensamma möten med olika intressenter, bland annat ett särskilt remissmöte.

Med det regionala utvecklingsprogrammet som inspirationskälla och stöd intensifierar vi nu det gemensamma arbetet för att ge Västmanland en långsiktigt hållbar tillväxt!

Juni 2014

Ingemar Skogö

LANDSHÖVDING

MÅNGFALDSDRIVEN
TILLVÄXT

TILLVÄXT

Mångfaldsdriven tillväxt

Regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Västmanlands län 2014-2020.

Det regionala utvecklingsprogrammet är en strategi för en långsiktigt hållbar tillväxt i hela Västmanlands län. Länsstyrelsen har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i länet. Det innebär bland annat att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram, RUP. Programmet ligger sedan till grund för regionala strukturfondsprogram, innovations- och näringslivsstrategi, länstransportplan och andra relevanta regionala program och insatser.

Underlaget för RUP har tagits fram i bred samverkan mellan bland andra Länsstyrelsen, Landstinget, kommunerna, näringslivsorganisationer och statliga myndigheter.

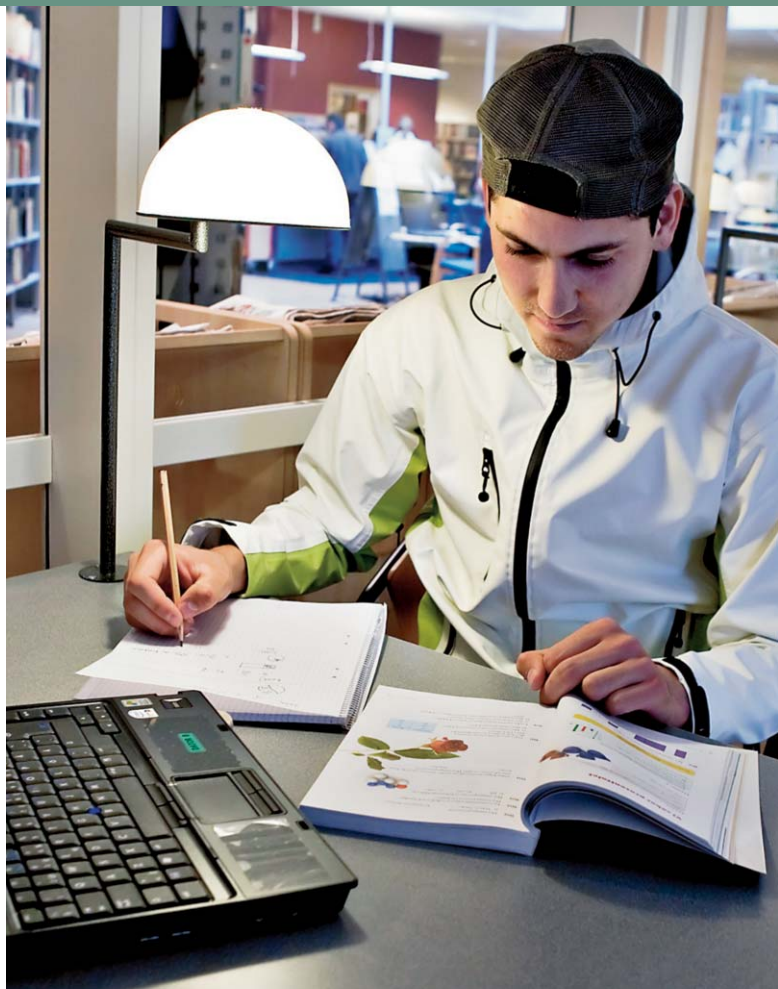
Utgångspunkter >>>

Det övergripande målet för det regionala utvecklingsprogrammet är en långsiktigt hållbar utveckling och tillväxt i hela Västmanlands län.

Västmanland är ett starkt län och samtidigt en liten del av Sverige och Europa. En förutsättning för att utveckla Västmanland och bli ännu starkare är att vi samarbetar och samproducerar. På regional nivå krävs samarbete mellan offentlig sektor, näringsliv, högskola och andra utbildningsanordnare. På nationell nivå behöver vi samarbeta med andra regioner, offentliga verksamheter och finansörer. Det är också nödvändigt att vi arbetar tillsammans med internationella organisationer och beslutsfattare.

Regionförstoringen blir alltmer påtaglig. Länet är därför beroende av samarbete med omgivande län i hela Östra Mellan-sverige. RUP är en gemensam bas för att Västmanland ska nå framgång i det storregionala samarbete som länet deltar i.

Det reviderade programmet har sex insatsområden. Mål och strategier inom insatsområdena har tagits fram med utgångspunkt i målen för EU 2020 samt den nationella strategin för tillväxt och attraktionskraft. Målen baseras även på andra befintliga planer och strategier i länet.

Mångfald

Västmanlands rika mångfald är en resurs för tillväxt i hela länet. Länets naturgivna förutsättningar och tidigare generationers arbete har skapat ett landskap med rik mångfald ur såväl biologisk som kulturmiljösynpunkt. Mångfalden gör Västmanland attraktivt att bo och leva i. Genom historien och inte minst i nutiden har människor sökt sig till Västmanland för att skapa sig en ny framtid. De har tillfört länet ny kompetens och nya idéer av stor vikt för näringslivets tillväxt och har skapat grunden för ett rikt kulturliv. Det ökar länets attraktivitet som plats att bo och verka på.

Behov av arbetskraft

Länet står inför en stor utmaning när många sysselsatta går i pension de närmaste tio åren. Allt färre ska försörja allt fler. Det betyder att det finns risk för arbetskraftsbrist. Det drabbar såväl länets näringsliv som skola, vård och omsorg. Antalet personer i arbetsför ålder i länet riskerar att minska, framförallt bland dem som är födda i Sverige. Det innebär att utrikes födda är en viktig resurs för att säkra länets tillgång till arbetskraft och för att underlätta generationsväxlingen på arbetsmarknaden.

Invandringen är den viktigaste förutsättningen för Västmanlands tillväxt av befolkning och arbetskraft. Västmanland välkomnar och eftersträvar ökad inflyttning av människor till hela länet. Idag utgör utrikes födda en femtedel av länets befolkning.

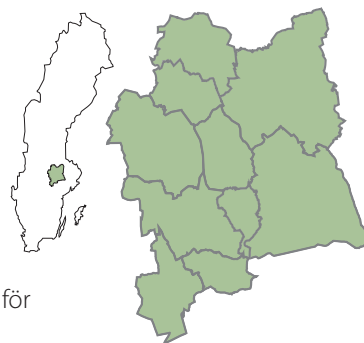
Centralt läge

Västmanland ligger centralt i en region med stora orter som Stockholm, Uppsala, Örebro, Eskilstuna och Falun/Borlänge relativt nära. Närheten till Mälaren och hamnarna underlättar också för export och import.

Den funktionella arbetsmarknadsregionen blir allt större. Goda möjligheter för arbetspendling krävs för att länets invånare ska få tillgång till en bred arbetsmarknad och för att länets företag och offentliga verksamheter ska få tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. En utmaning är att få arbetspendlingen miljömässigt och socialt hållbar.

För att vara konkurrenskraftig krävs attraktiva boendemiljöer med ett brett utbud av bostäder av olika typer och upplåtelseformer. Även goda utbildningsmöjligheter är en viktig faktor vid valet av bostadsort.

Informationsteknik har blivit en del av människors vardag, där digitala tjänster används dagligen både privat och i arbetsliv och skola. Tillgången till bredband behöver förbättras för att företag och enskilda ska få tillgång till höga överföringshastigheter oberoende av var i länet de är verksamma.

Världsledande företag

Länet har flera globalt världsledande storföretag inom styrkeområden som:

- automation,
- järnväg,
- energi
- välfärd och hälsa

I de stora bolagen finns en stark forsknings- och utvecklingsverksamhet med fokus på ingenjörskunnande. Det gör att länets forskningssatsningar huvudsakligen är koncentrerade till de stora företagen. Beroendet av storföretagen ses även inom export och innovationsförmåga, där majoriteten av de små och medelstora företagen har storbolagen som kunder.

Nya gruvor

Gruvnäringen har intresse av att starta gruvbrytning i Sala, Norberg och Skinnskatteberg och på sikt även i Fagersta. En återetablering av gruvbrytning skulle innebära nya arbetstillfällen och en möjlighet till ökad inflyttning till de berörda kommunerna och deras grannkommuner. Förutom tillgång till bostäder och arbetskraft med rätt kompetens krävs fungerande spår och vägar som kan hantera tunga godstransporter och arbetspendling.

Höjd kompetens

Västmanland har en hög andel lågutbildade och grupper som har svårt att finna ett arbete. Det råder samtidigt brist på arbetskraft inom mer kvalificerade yrken och många företag och organisationer har problem att rekrytera. Det är ett hot mot tillväxt och välfärd i länet.

Viktiga resurser för en höjd kompetens är länets högskoleutbildningar vid Mälardalens högskola, Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg och Ridskolan i Strömsholm. För att långsiktigt stärka förutsättningarna för regional utveckling behövs tillgång till universitets- och högskoleutbildning samt internationellt etablerad forskning. De prioriterade områdena är lärarutbildningar, ekonomiutbildningar, hälso- och välfärdsutbildningar och teknikutbildningar.

Insatsområden >>>

GOD LIVSMILJÖ

EN GOD LIVSMILJÖ ÄR VIKTIG för ett attraktivt Västmanland. En god livsmiljö som ger trygghet, välbefinnande och möjlighet att påverka sin egen livssituation är ett grundläggande behov hos alla människor. Insatsområdet ska skapa förutsättningar för en god livskvalitet där hälsa, vård och omsorg om individen och miljön är vägledande.

En fortsatt befolkningsökning förutsätter ett ökat bostadsbyggande. De senaste åren har nybyggandet inte nått upp till de nivåer som befolkningsökningen förutsätter. Från att tidigare endast några kommuner haft bostadsbrist är det nu brist på vissa typer av bostäder i hela länet.

Västmanlänningarnas hälsa behöver förbättras och ohälsa förebyggas. Orsakerna till bristande hälsa beror ofta på levnadsvanorna, som i sin tur är kopplade till utbildningsnivå och andra socioekonomiska förhållanden. I en god livsmiljö ingår också att skapa en större trygghet i den yttre miljön och att bekämpa våld i hemmet som framförallt drabbar kvinnor och barn.

”En god livsmiljö är viktig för ett attraktivt Västmanland.”

Mål

- Västmanlands invånare har en god livsmiljö

Delmål

- Ökad befolkningsstillväxt, alla kommuner ska växa och hela länet ska öka med 2 000 invånare per år fram till 2020
- Ökat bostadsbyggande, alla kommuner ska bygga bostäder, antalet bostäder i hela länet ska öka med 1 000 per år fram till 2020
- Ökad andel barn och unga vuxna som uppger att deras hälsa är bra eller mycket bra
- Minskad andel anmälda brott per 1 000 invånare
- Ökad andel nyanlända flyktingar som har arbete inom 2 år
- Minskad utbetalning per individ/dag av socialförsäkringar och försörjningsstöd. (Försörjningsmått)
- Minskade halter av skadliga ämnen i mark, luft och vatten

Exempel på strategier

- Skapa tillgång till en god och sund boendemiljö
- Skapa jämställda och likvärdiga uppväxtvillkor för barnen i Västmanland
- Arbeta brottsförebyggande med ett samlat agerande på länsnivå
- Öka människors delaktighet och inflytande genom en jämställd och jämlik tillgång till samhällets resurser
- Förbättra den psykiska hälsan hos barn och unga vuxna
- Arbeta förebyggande utifrån länets strategi om alkohol, narkotika, dopning och tobak
- Arbeta för stöd till våldsutsatta och förebyggande av våld i nära relationer

DET FINNS EN INSIKT I LÄNET att det finns problem med matchningen på arbetsmarknaden och att länet generellt sett har en låg utbildningsnivå. Fokus ligger på att skapa helhets-syn och samordning i länet för att lösa konkreta och gemensamma utmaningar.

Länet behöver höja kompetensnivån och bredda kompetensen så att fler personer inkluderas för att klara länets styrkeområden. Fokus på kommande insatser läggs inom två målområden: Högre utbildningsnivå – lust till lärande och effektivare matchning - utbildningsplanering och utveckling i samverkan med arbetslivet.

Mål

- Västmanlands arbetsliv har tillgång till rätt kompetens

Delmål

- Alla flickor och pojkar når behörighet till gymnasieskolan
- Hälften av alla flickor och pojkar som avslutat gymnasieskolan ska gå vidare till eftergymnasiala studier inom 3 år
- Minskad andel företag/organisationer som anger svårighet att hitta rätt arbetskraft vid rekryteringar
- Ökad andel sysselsatta av totala befolkningen (uppdelat på svenskfödda, utrikesfödda, kvinnor respektive män)
- Ökad andel förstahandssökande till ingenjörsutbildningar
- Kopplingen mellan kön och valda ämnen och program till gymnasiet är bruten år 2020

Exempel på strategier

- Stärka ungas kunskaper och intresse för matematik och teknik för att attrahera fler ingenjörstudenter till Mälardalens högskola och därmed kompetens till länets företag
- Erbjuder ett system för utbildning och praktik på arbetsplatser
- Planera utbildningar för att säkerställa arbetslivets efterfrågan på kompetens
- Hjälpa ungdomar och arbetslösa i deras val för utbildning och jobb
- Utveckla en länsgemensam studievägledning
- Stärka vuxenutbildningen

DYNAMISKT NÄRINGS LIV

VÄSTMANLAND STÅR STARKT inom många områden. Näringslivet är världsledande bland annat inom automatisering, metallbearbetning och elkraft där länet har multinationella företag, forskningsmiljöer, starka underleverantörer och tjänsteföretag. Men länet kan inte nöja sig med det när konkurrensen mellan länder och företag ökar. Ingen enskild aktör har kunskap och resurser nog att möta utmaningarna. Genom att stärka innovationsklimatet bidrar länet inte bara till att möta de globala utmaningarna utan också till hela Sveriges konkurrenskraft.

Näringslivets relativt starka fokusering på några få branscher gör också att innovationsförmågan begränsas. Att öka forskning och utveckling bland små och medelstora företag är en önskvärd utveckling och förutsättning för att stärka länets näringsliv.

”Genom att stärka innovationsklimatet bidrar länet inte bara till att möta de globala utmaningarna utan också till hela Sveriges konkurrenskraft.”

Mål

- Västmanland löser globala utmaningar

Delmål

- Ökad andel export av bruttoregionalprodukten
- Ökade investeringar i forskning och utveckling i små och medelstora företag
- Ökade investeringar totalt
- Ökad andel riskkapital till länet
- Ökat antal företagsetableringar i länet.

Exempel på strategier

- Kommunicera bilden av Västmanland som en innovativ och dynamisk tillväxtregion
- Utveckla ett gemensamt uppföljningssystem för innovations- och näringslivsinsatser
- Skapa en samordnad och långsiktig finansiering av länets styrkeområden och prioriterade utvecklingsområden
- Öka konkurrenskraften för små och medelstora företag
- Utveckla automation, energi, järnväg samt välfärd och hälso- teknik till nationella styrkeområden

EFFEKTIVA KOMMUNIKATIONER

EFFEKTIVA HÅLLBARA KOMMUNIKATIONER är avgörande för att länet ska bli en betydligt större tillväxtregion med befolkningsökning och näringslivsutveckling i alla länsdelar. Kommunikationerna har stor betydelse för näringslivets konkurrenskraft och kompetensförsörjning. Men också för hur länets invånare kan klara sina dagliga liv med studerande-, arbets-, inköps- och fritidsresor.

För att arbetspendlingen ska bli miljömässigt hållbar behöver kollektivtrafikens andel öka väsentligt från dagens låga nivå. Eftersom bara järnvägen kan erbjuda acceptabla restider på längre sträckor behöver trafikutbudet öka. Det kräver i sin tur utbyggda spår. Resenärerna i Mälardalen upplever idag att uppdelningen av kollektivtrafiken på olika operatörer med olika taxe- och biljettsystem är ett hinder för deras resande.

Konsumtionen av IT-tjänster ökar kraftigt vilket gör att bredband är en förutsättning för att vardagen ska fungera för medborgare, företag och offentlig sektor.

Mål

- Västmanland har effektiva kommunikationer som ger långsiktigt hållbar tillväxt i hela länet

Delmål

- Minskad restid med tåg mellan Stockholm och Västerås, år 2023 ska restiden vara 45 minuter
- Ökad andel bredbandsuppkopplingar med 100 Mbit/s täckning till minst 90 procent för hushåll och företag år 2020
- Minskad körsträcka med bil i genomsnitt per invånare och år
- Ökad andel kollektivtrafikresor
- Ökad tillgänglighet till omgivande storregionala stadskärnor

Exempel på strategier

- Inför en enhetlig taxa och ett gemensamt biljettsystem i Stockholm-Mälardalenregionen
- Förbättra underhållet av järnvägen
- Satsa på Mälarsjöfarten
- Bygga ut kapacitet för kommande gruvdrift i Bergslagen
- Satsa på gång- och cykeltrafiken
- Förstärk drift och underhåll på länets allmänna vägnät
- Minska vägtrafikens miljöpåverkan
- Utveckla e-tjänster som skapar nytta
- Bygga ut bredband

EFFEKTIV ENERGIANVÄNDNING

VI BEHÖVER ARBETA MER EFFEKTIVT med energifrågorna i länet. Befintlig kunskap behöver både fördjupas och spridas till länets olika aktörer och beslutsfattare. Kommuner behöver ta fram planer för energiomställning och klimatanpassning. Företag behöver information om goda exempel för att kunna genomföra förbättringar och medborgarna behöver information och uppmuntran för att kunna ta individuellt ansvar.

I hela länet finns flera världsledande exportföretag inom området energiteknik. Genom en global omställning mot en fossilfri energianvändning skapas efterfrågan på miljövänlig energiteknik och ökade exportmöjligheter.

Västmanland ska vara ett föregångslän när det gäller effektiv energianvändning och utsläpp av klimatgaser. Vi ska öka antalet bolag som utvecklar och kommersialiserar teknik och tjänster för att spara energi eller bidrar till omvandlingen till förnybar energi.

Mål

- Västmanlands energianvändning är långsiktigt hållbar och bidrar till minskad miljö- och klimatpåverkan

Delmål

- Fler kommuner som har en handlingsplan för anpassning till ett förändrat klimat
- Ökad solesproduktion
- Ökad andel förnybar energi av länets totala energianvändning
- Minskade klimatpåverkande utsläpp
- Ökad energieffektivitet i regionalekonomin (KWh/kr)

Exempel på strategier

- Öka medvetenheten om miljöpåverkande beteende hos både privatpersoner och organisationer
- Effektivisera uppvärmning av fastigheter
- Producera förnybara bränslen från länet och utveckla produktionen av förnybar energi
- Byt ut fossila bränslen mot förnybara bränslen i fordon, uppvärmning och industriella processer
- Planera byggande så att hållbarhet säkerställs för ett framtida klimat
- Beakta ett förändrat klimat i den långsiktiga planeringen inom lantbruket

STARK REGIONAL ATTRAKTIVITET

”De riksintressanta natur- och kulturmiljövärden som finns i länet är en viktig resurs för besöksnäringen.”

VÄSTMANLAND HAR POTENTIAL för en utvecklad besöksnäring. De riksintressanta natur- och kulturmiljövärden som finns i länet är en viktig resurs för besöksnäringen. Genom att bevara, vårda och utveckla natur- och kulturmiljöerna och att stärka kulturlivet blir Västmanland ett attraktivt län att bo, leva och arbeta i. Landskapet och kulturlivet är även en grund för att utveckla besöksnäringen med målgruppsanpassade upplevelser. Syftet är att gynna utvecklingen av en hållbar och mer lönsam besöksnäring.

Utvecklingen ska utgå ifrån de krav och förväntningar som ställs av kunderna på utvalda marknader. Det ställer krav på en tydligare rollfördelning mellan det offentliga och det privata näringslivet. Utvecklingen ska i första hand ske hos de enskilda verksamheterna.

Kommunerna kan samarbeta närmare när det till exempel handlar om kommunikation och stöd till näringen. De offentliga organisationerna kan även stödja näringen att utveckla säljbara produkter.

Mål

- Västmanland har en mångfald av attraktiva miljöer

Delmål

- Ökat antal gästnätter
- Ökad andel av befolkningen som tar del av kulturaktiviteter
- Ökad andel betesmarker och slätterängar för bevarande av öppna landskap
- Ökad tillgång och tillgänglighet till värdefulla natur- och kulturupplevelser

Exempel på strategier

- Satsa på nationell och internationell affärsutveckling
- Utveckla kulturlivet med särskilt fokus på barn och unga
- Sprid kulturverksamheten geografiskt
- Satsa på Bergslagens kulturmiljöer och turism
- Öka tillgänglighet och service

MÅNGFALDSDRIVEN
TILLVÄXT

Uppföljning >>>

UPPFÖLJNINGEN AV RUP ÄR CENTRAL. Vissa aktiviteter kan vi mäta direkt, andra måste mätas indirekt. Vi ska göra årsvisa uppföljningar av RUP inom relevanta områden med olika indikatorer. Indirekt mätning sker genom att följa upp vilket genomslag RUP får i kommunala översiktsplaner, folkhälsoplaner, kulturprogram, transportplaner, landsbygdsprogram, näringslivsprogram med mera.

"Det övergripande målet för det regionala utvecklingsprogrammet är en långsiktig hållbar utveckling och tillväxt i hela Västmanlands län."

Hela rapporten finns på:
www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Länsstyrelsen
Västmanlands län